

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ

Кафедра психології

СИЛАБУС
«ПСИХОЛОГІЯ ВПЛИВУ»
спеціальність 053 «Психологія»
форма навчання: денна

РОЗРОБНИК:

доцент кафедри психології,
кандидат психологічних наук, доцент
Ірина ВОЛЕВАХА

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри психології
Протокол № 13 від «28» серпня 2023 року

Кредити та кількість годин: 4 кредити ECTS; години: 16 год. лекційних, 16 год. семінарських, 8 год. практичних; 80 год. самостійна робота.

Чернігів – 2023

Анотація курсу

Навчальна дисципліна «Психологія впливу» є вибірковою складовою частиною освітньо-професійної програми.

Програмою курсу передбачено вивчення чотирьох кредитів ECTS, трьох розділів та 8 тем, що складає 120 годин: *для здобувачів вищої освіти денної форми навчання*: лекції – 16 годин, семінарські заняття – 16 годин, практичні заняття – 8 годин, на самостійне опрацювання матеріалу відведено – 80 годин. Формою підсумкового контролю є залік.

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія впливу» є ознайомлення студентів з базовими поняттями у галузі психології впливу, особливостями, видами та механізмами психологічного впливу в усіх його проявах.

По закінченню курсу студенти (курсанти) **повинні**

знати:

- змістовну сутність феномену впливу, його ключові характеристики: види, форми прояву, засоби, прийоми, методи, технології;
- основні сучасні концепції психологічного впливу, напрямки психологічних досліджень явища впливу;
- концепцію екопсихологічного впливу, його складові, засоби, механізми;
- правила ефективного здійснення впливу, засоби вирішення проблеми психологічної безпеки;
- засоби психологічного впливу у міжособистісній, особистісно-груповій та міжгруповій взаємодії;

вміти:

- протистояти маніпулятивній аргументації;
- протистояти сугестивному впливу через самостійність та критичність мислення;
- складати програму психологічного дослідження явища впливу;
- використовувати психодіагностичні методики з метою вивчення явища психологічного впливу;
- конструювати та проводити тренінг впливу та протистояння впливу; здійснювати саморегуляцію власних психічних станів.

Організація навчання

Тематичний план навчальної дисципліни

№ тем и	Назви розділів і тем	Кількість годин									
		Денна форма					Заочна форма				
		Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
			Л	СЗ	ПЗ	СР		Л	СЗ	ПЗ	СР
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Розділ 1. Загальна характеристика феномену психологічного впливу										
1.	Вплив як наукова категорія. Типологія впливів.	16	2	2	2	10		2	-	-	15
2.	Феномен психологічного впливу: об'єкт та суб'єкт впливу.	14	2	2	-	10		-	-	-	15

Розділ 2. Основні концепції та характеристики психологічного впливу											
3.	Сучасні концепції психологічного впливу.	14	2	2	-	10		2	-	-	15
4.	Основні характеристики психологічного впливу.	16	2	2	2	10		-	-	-	15
Розділ 3. Види психологічного впливу											
5.	Механізми інтерсуб'єктних психологічних впливів.	16	2	2	2	10		-	2	-	10
6.	Механізми інтрасуб'єктних психологічних впливів.	16	2	2	2	10		-	-	2	10
7.	Феномен особистісного впливу.	14	2	2	-	10		-	2	-	10
8.	Вплив та проблема психологічної безпеки.	14	2	2	-	10		2	-	-	18
	Усього годин за курс	120	16	16	8	80	120	6	4	2	108

Завдання до семінарів та практичних занять

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх (!) питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

Плани семінарських занять

Семінарське заняття 1

Тема 1: Вплив як наукова категорія. Типологія впливів.

1. Вплив як природний феномен.
2. Змістовна сутність поняття психологічного впливу.
3. Особливості психологічного самовпливу.
4. Прояви впливу та самовпливу в різних аспектах життєдіяльності особистості:
  - вплив у суспільстві;
  - вплив у сім'ї;
  - вплив у вузі.

Теми рефератів:

Стратегії психологічного впливу в різних напрямках психотерапії.

Психодинамічний аспект впливу.

Аксіологічний аспект впливу.

Історія концепцій та методів впливу.

Мішені психологічного впливу.

Рекомендована література: базова - 2, 5, 6; додаткова – 6, 9, 10.

Семінарське заняття 2

Тема 2: Феномен психологічного впливу: об'єкт та суб'єкт впливу.

1. Психологічна сутність поняття «вплив».
2. Підходи науковців до визначення категорії впливу.
3. Комунікація, як контекст психологічного впливу.
4. Суб'єкт психологічного впливу (індивід, група, довкілля, ситуація, свідомість, психічні стани, значущі переживання, почуття). Об'єкт впливу (індивід, група, психіка, довкілля).
5. Психологічний та психічний вплив. Зовнішні та внутрішні психологічні впливи. Позитивне та негативне значення впливів. Самовпливи.
6. Систематизація напрямків дослідження у контексті психології впливу.
7. Основні площини вивчення феномену психологічного впливу: «людина-довкілля», «людина-людина», «Я-система».

Теми рефератів:

- Особливості екопсихологічного впливу.
- Значення рефлексії в психології впливу.
- Психологічний захист особистості.
- Обумовленість психічного здоров'я внутрішніми впливами.
- Саморагресія та самонасилля як деструктивні інтрасуб'єктні впливи.

Рекомендована література: базова - 3, 5, 6; додаткова – 7, 8, 12.

Семінарське заняття 3

Тема 3: Сучасні концепції психологічного впливу.

1. Концепція психологічного впливу Г.О. Ковальова.
2. Основні стратегії психологічного впливу: імперативна, маніпулятивна, розвивальна. Просторово-часовий (хронотопний) аналіз впливу.
3. Психологічна дія. Рівні регуляції взаємозв'язків (взаємодії, взаємовпливу) людини із зовнішнім світом, тобто «індивідний», «особистісний», «суб'єктно-діяльнісний», «індивідуальнісний».
4. Концепція впливу та протистояння впливу О.В. Сидоренко.
5. Психологічний вплив. Протистояння впливу. Ініціатор, адресат впливу. Цілі психологічного впливу. Навмисний-ненавмисний вплив. Варварський вплив. Цивілізований вплив. Перехідні види впливу.
6. Модель психологічного впливу В.П. Шейнова. Ініціатор, адресат впливу. Залучення до контакту, фонові фактори, дія на мішені впливу, пробудження до активності.
7. Перцептивно-орієнтований, конвенціонально-орієнтований, операціонально-орієнтований впливи; моделі впливу, зорієнтованого на умовивід, на особистісні структури, на духовну експлуатацію.

Теми рефератів:

- Варварський вплив.
- Цивілізований вплив.
- Перехідні види впливу.

Рекомендована література: базова - 3, 5, 6; додаткова – 7, 8, 11.

Семінарське заняття 4

Тема 4: Основні характеристики психологічного впливу.

1. Структура психологічного впливу (мета, засоби, результат). Мішені психологічного впливу.
2. Характеристики впливів: сильні – слабкі; глибокі – поверхові; прямі – непрямі; безпосередні – опосередковані; постійні – змінні; очікувані – неочікувані; усвідомлювані – неусвідомлювані; вмотивовані – невмотивовані; навмисні – ненавмисні; індивідуальні – фронтальні; спонтанні – систематичні; імпліцитні – експліцитні; ефектні – невиразні; конструктивні – деструктивні; життєдайні – згубні; вербальні – невербальні.

3. Поняттєвий апарат психології впливу. Технології впливу, методи впливу, прийоми впливу, засоби впливу.

Теми рефератів:

- Вплив у деструктивних сектах.
- Особливості психологічного впливу в сім'ї.
- Особливості психологічного впливу у сфері продаж.
- Маніпулювання в сімейних відносинах.
- Маніпулювання у вузі.
- Чутки як механізм психологічного впливу.

Рекомендована література: базова - 3, 5, 6; додаткова – 7, 8, 11.

Семінарське заняття 5

Тема 5. Механізми інтерсуб'єктних психологічних впливів.

1. Загальна характеристика інтерсуб'єктних видів психологічного впливу. Класифікація видів впливу та протистояння впливу.
2. Системна модель соціально-психологічних механізмів впливу В.О. Татенка.
3. Механізми цивілізованого психологічного впливу. Переконавання: особливості, правила, способи переконавання, техніки аргументації. Самопросування: особливості, способи, техніки.
4. Маніпуляція як перехідний вид впливу. Прийоми маніпулятивного впливу. Обман як різновид маніпуляції. Мотиви маніпулятивної поведінки особистості. Етичний аспект маніпулятивного впливу.
5. Механізми варварського впливу. Санкціонування, форми санкціонування (примус і спонування). Напад: особливості, способи, техніки.
6. Суперечливі види впливу. Навіювання, психологічне зараження, прохання, наслідування, ігнорування, формування прихильності.

Теми рефератів:

- Обумовленість психічного здоров'я внутрішніми впливами.
- Саморагресія та самонасилля як деструктивні інтрасуб'єктні впливи.

Рекомендована література: базова - 3, 5, 6; додаткова – 7, 8, 10.

Семінарське заняття 6

Тема 6. Механізми інтрасуб'єктних психологічних впливів.

1. Загальна характеристика інтрасуб'єктних видів психологічного впливу. Класифікація інтрасуб'єктних впливів.
2. Стан свідомості як мішень психологічного впливу. Передумови виникнення змінених станів свідомості. Саморефлексія (рефлексивний самовплив): особливості процесу, способи, техніки.
3. Психічні стани як мішень психологічного впливу. Саморегуляція психічних станів. Самонавіювання: особливості, способи, техніки. Розрядка психічної напруги.
4. Самонеприйняття себе. Механізми впливу на створення позитивного «Я-образу»: самоактуалізація, самоприйняття, самореалізація.
5. Самопрезентація як механізм впливу.
6. Самопереконавання (самогенеруюче переконавання)

Теми рефератів:

- Особливості психологічного впливу у сфері продаж.
- Психологічний вплив в системі масових комунікацій.
- Особливості психологічного впливу в сім'ї.

Рекомендована література: базова - 3, 5, 6; додаткова – 7, 8, 11.

Семінарське заняття 7

Тема 7. Феномен особистісного впливу.

1. Особистісний, міжособистісний вплив. Відмінності між поняттями «значущий» та «впливовий». Особистісний вплив і влада. Особистісний вплив та лідерство.

2. Комунікативно-особистісний потенціал впливу. Типи особистісного впливу: основні (соціальний інтелект, особистий магнетизм, фрустраційний вплив, партнерство на основі емпатії), компенсаторні (маніпулятивна адаптивність, відповідальність і компетентність, тактика «авторитарна доброзичливість»).

3. Методи психологічного впливу на особистість: психологічна атака, психологічне програмування, психологічний тиск.

4. Сугестивний вплив. Особливості, ознаки, техніки. Нервова система як фізіологічна основа сугестопедійних явищ.

Теми рефератів:

- Рефлексія як унікальна здібність людини, значення рефлексії в психології впливу.
- Стратегії психологічного впливу в різних напрямках психотерапії.

Рекомендована література: базова - 1, 2, 3, 6 ; додаткова – 9, 10.

Семінарське заняття 8

Тема 8. Вплив та проблема психологічної безпеки.

1. Психологічний вплив та психологічна безпека. Критерії порушення психологічної безпеки. Фактори ризику порушення психологічної безпеки.

2. Поняття та алгоритм цивілізованого протистояння впливу.

3. Моніторинг емоцій. Психологічне самбо. Інформаційний діалог. Конструктивна критика. Цивілізована конфронтація.

4. Додаткові засоби протистояння впливу: енергетична мобілізація, творчість, відмова, ухилення.

5. Інформаційно-психологічна безпека особистості: можливості психологічного захисту.

Теми рефератів:

- Загальні характеристики психологічного впливу.
- Психологічні впливи у контексті літературних творів.

Рекомендована література: базова - 2, 5, 6; додаткова – 6, 9, 10.

Завдання для практичних занять

Підготовка до практичного заняття передбачає опрацювання матеріалів (текстів) необхідних для успішного виконання практичних завдань. Отже, ваші бали залежать від вашої попередньої підготовки.

Практичне заняття №1

Тема 1. Вплив як наукова категорія. Типологія впливів.

- *Контрольні питання:*

1. Ситуації впливу: фізичне, емоційне, природне середовище.
2. Соціальні ситуації впливу.
3. Допустимі можливості, дескриптивні норми соціальних ситуацій впливу.
4. Психологічний вплив у структурі діяльності різних професіоналів.

- *Робота з психодіагностичним інструментарієм, а саме:*

- Тести для оцінки впливовості особистості.
- Підготовка презентацій здобувачами та виступ з ними на практичному заняття.

Презентації на тему:

- Прийоми риторики;
- Джонстаунська трагедія;
- Особливості впливу через мережу радіомовлення.
- Закріплення матеріалу через написання самостійної роботи з даної теми!

Рекомендована література: базова - 2, 5, 6; додаткова – 6, 9, 10.

Практичне заняття № 2.

Тема 4. Основні характеристики психологічного впливу

- *Контрольні питання:*

1. Психотехніка, технологія, метод, прийом, засіб впливу.
2. Алгоритм, стратегія, тактика впливу.
3. Параметри психологічного впливу.

- *Підготовка презентацій здобувачами та виступ з ними на практичному заняття.*

Презентації на тему:

- Механізми психологічного впливу.
- Принципи впливу за Р. Чалдіні. Ефекти соціальної перцепції.
- Закріплення матеріалу через написання самостійної роботи з даної теми!

Рекомендована література: базова - 2, 5, 6; додаткова – 6, 9, 10.

Практичне заняття № 3.

Тема 5. Механізми інтерсуб'єктних психологічних впливів.

Тренінг Сидоренко Е. на тему: «Проти варварства та маніпуляції».

Мета: розвиток цивілізованої особистісної сили для ситуацій ділового та міжособистісного спілкування, навичок цивілізованої взаємодії.

Задачі тренінгу:

- засвоєння концепцій деструктивного та конструктивного впливу;
- засвоєння методів, засобів, технологій конструктивного впливу: *переконання, аргументації, самопросування, самопрезентації, формування прихильності цільової персони, прохання, ігнорування;*
- дослідження маніпуляції як скритої силової боротьби: *з'ясування власних «слабких струн», які зумовлюють вплив маніпуляторів; усвідомлення власних маніпулятивних стратегій; відпрацювання алгоритму протистояння маніпуляції;*
- тренування навичок відкритого конструктивного контр впливу за допомогою методів: *емоційного моніторингу, психологічного самбо, інформаційного діалогу, конструктивної критики, цивілізованої конфронтації, творчості, ухилення, контраргументації;*
- розвиток індивідуальної харизматичної сили шляхом: *виявлення прихованих особистісних ресурсів, розвитку навичок позитивного навіювання, удосконалення здібності психологічного зараження, розвиток здібності пробуджувати імпульс до наслідування.*

Зміст тренінгу:

1. Привітання.
2. Вправа «Сократ та Евтидем».
3. Тренажер по самбо.
4. Введення технік інформаційного діалогу.
5. Тренажер по інформаційному діалогу.
6. Рольова гра: «А чому ви питаєте мене про це саме зараз?».
7. Сесія методів впливу під час суперечки.
8. Підведення підсумків.
9. Рухові вправи.

Практичне заняття № 4.

Тема 6. Механізми інтрасуб'єктних психологічних впливів.

- *Контрольні питання:*

1. Проблеми психоагресії та психонасилля у контексті психології впливу.
2. Групові методи впливу.

3. Психотерапія та консультування як психологічні впливи.

- Підготовка презентацій здобувачами та виступ з ними на практичному заняття.

Презентації на тему:

- Особливості взаємовпливу в концепції транзактного аналізу Е.Берна.
- Транзактний стимул і транзактна реакція.
- Правила взаємовпливу індивідів у концепції Е. Берна.
- Закріплення матеріалу через написання самостійної роботи з даної теми!

Рекомендована література: базова - 2, 5, 6; додаткова – 6, 9, 10.

Завдання для самостійної роботи

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижчезазначених питань. Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене.

1. Фундаментальні особливості людської психіки з точки зору психології впливу.
2. Історія концепцій та методів впливу.
3. Концепція психологічного впливу Я.Р. Коттера.
4. Установки на взаємодію за Є.Л. Доценко.
5. Концепція соціальних автоматизмів Р.Чалдіні.
6. Процеси соціального впливу за Г.Ч. Келманом.
7. Проблеми психоагресії та психонасилля у контексті психології впливу.
8. Групові методи впливу.
9. Психотерапія та консультування як психологічні впливи.
10. Психологічний вплив як феномен культури та предмет наукового дослідження.
11. Феномен психологічного впливу та психологічна безпека.
12. Загальні характеристики психологічного впливу.
13. Психологічні впливи у контексті літературних творів.

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються у вигляді рукописного есе обсягом до 5 сторінок за темою яка обирається з нижченаведеного переліку або індивідуальною темою погодженою з викладачем.

1. Яка з трьох стратегій впливу (імперативна, маніпулятивна, розвиваюча) буде найбільш ефективною в таких екстремальних ситуаціях, як: а) витік газу на підприємстві з виробництва палива, б) термінове замовлення в дизайнерській фірмі, в)отримання засекречених даних про розміщення військ суперника, г) втихомирення надмірно хмільного знайомого. Обґрунтуйте свою відповідь

2. Які властивості особистості сприяють реалізації розвиваючої стратегії впливу?

3. Назвіть основні критерії, а також засоби маніпулятивного впливу.

4. Які з відомих вам тактик впливу найбільш ефективні: а) з підлеглими, б) з рівними за статусом, в) з керівниками, г) з незнайомими людьми, д) з друзями, е) в групі, ж) з окремою людиною?

5. В чому відмінність силових стратегій від тактик впливу, які базуються на співробітництві, і як впливає статус людини на їх використання?

6. Підібрати діагностичний інструментарій по курсу.

7. Скласти словник термінів по курсу.

8. Підготувати самоаналіз щодо власних умінь здійснювати впливи та протистояти їм.

9. Підібрати приклади різних видів психологічного впливу (з художньої літератури, міфології, політичної літератури, реклами, народної творчості тощо).

Порядок оцінювання

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в Таблиці 1.

Таблиця 1

Схема нарахування балів та критерії оцінювання

Аудиторна робота, поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Залік/екзамен	
9,5	5,5	5,5	9,5	9,5	9,5	5,5	5,5	Залік	
60 балів								40 балів	100 балів

Критерії оцінювання знань

Поточний контроль знань курсантів (студентів) здійснюється під час проведення семінарських та практичних занять з метою одержання інформації про якість засвоєння пройденого матеріалу. Формами перевірки знань, вмій та навичок курсантів є: усне та письмове опитування, виконання тестових завдань, самостійна письмова робота.

Робота на лекції передбачає сприйняття та засвоєння теоретичного курсу, а також фіксацію основних його положень (конспектування). Нарахування балів за роботу на лекціях відбувається шляхом перевірки конспектів лекцій. При тому оцінюється: повнота, охайність і грамотність ведення конспекту лекцій; відтворення лекційних матеріалів під час виконання модульного контролю (тесту). Наявність усіх компонентів роботи на лекціях може бути оцінено за весь курс до 4 балів. За недостатньо повне відображення лекційного матеріалу у конспекті, систематичні пропуски лекційних занять, курсанту за даний вид навчальної роботи, бали нараховуються лише в частині законспектованих лекцій.

Відповідь на семінарському занятті оцінюється за наступними критеріями:

5 балів – курсант у повному обсязі опрацював програмний матеріал, основну і додаткову літературу, має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями у вирішенні завдань, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконувати інших, здатний презентувати власне розуміння питання.

4 бали – курсант володіє навчальним матеріалом, формулює нескладні висновки, може узагальнювати набуті знання і частково застосовувати їх у вирішенні завдань, аргументація на достатньому рівні.

3 бали – у викладеному матеріалі є істотні прогалини, є певні неточності як у відтворенні матеріалу, так і у висновках, аргументація низька, використання набутих знань у вирішенні завдань на низькому рівні.

0 бал – курсант за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неточна, неповна, головний зміст матеріалу не розкрито, аргументація та власне розуміння питання майже відсутні; курсант із помітними труднощами використовує певні знання у вирішенні завдань.

Доповнення на семінарському занятті передбачає стислий виступ (повідомлення) у розвиток положень, висловлених доповідачем. Доповнення не повинно повторювати аргументацію та фактичний матеріал доповідача. Цінність доповнення пролягає у вмінні привернути увагу до тих аспектів обговорюваного питання, що не знайшли свого висвітлення у виступі доповідача. При оцінюванні доповнень курсантів їх кількість не має значення.

Оцінюється доповнення за такими критеріями: значне (суттєве, змістовне) – до 2 балів (якщо воно повністю розкриває навчальне питання, яке не було висвітлено у попередній відповіді); незначне (поверхове) – до 1 балу.

Відповідь на практичному занятті оцінюється за наступними критеріями:

4 балів – курсант у повному обсязі опрацював програмний матеріал, основну і додаткову літературу, має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями у вирішенні завдань, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконувати інших, здатний презентувати власне розуміння питання.

3 бали – курсант володіє навчальним матеріалом, формулює нескладні висновки, може узагальнювати набуті знання і частково застосовувати їх у вирішенні завдань, аргументація на достатньому рівні.

2 бал – курсант загалом самостійно відтворює програмний матеріал, може дати стислу характеристику питання, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, є певні неточності як у відтворенні матеріалу, так і у висновках, аргументація низька, використання набутих знань у вирішенні завдань на низькому рівні.

1 балів – курсант за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неточна, неповна, головний зміст матеріалу не розкрито, аргументація та власне розуміння питання майже відсутні; курсант із помітними труднощами використовує певні знання у вирішенні завдань.

Доповнення на практичному занятті передбачає стислий виступ (повідомлення) у розвиток положень, висловлених доповідачем. Доповнення не повинно повторювати аргументацію та фактичний матеріал доповідача. Цінність доповнення пролягає у вмінні привернути увагу до тих аспектів обговорюваного питання, що не знайшли свого висвітлення у виступі доповідача. При оцінюванні доповнень курсантів їх кількість не має значення.

Оцінюється доповнення за такими критеріями: значне (суттєве, змістовне) прирівнюється до відповіді – до 2 балів; незначне (поверхове) – до 1 балу.

Виконання завдань на самостійну роботу оцінюється за наступними критеріями:

- повнота, охайність і грамотність ведення конспекту;
- наявність матеріалу для висвітлення питань винесених на самостійну роботу.

Наявність всіх компонентів самостійної роботи може бути оцінено до 5 балів; неохайне оформлення конспекту, недостатнє відображення матеріалу заняття і самостійної роботи – бал не нараховується.

Реферат оцінюється за наступними критеріями: відповідна форма, грамотність, охайність, науковість, достатня кількість використаної літератури (5 джерел). За наявності всіх компонентів реферат отримує 1 бали; обмежена кількість використаної літератури (менше 5 джерел) – 0,5 балів; за неохайне оформлення, недостатньо повне відображення обраної теми, суттєві помилки – 0,1 бал.

Складання заліку. У випадку, якщо здобувач впродовж семестру набрав від 35 до 60 балів, він повинен складати залік. Магістрант, який за результатами модульного контролю набрав більше 60 балів, може бути, за власною згодою, звільнений від складання заліку, а його рейтингова оцінка є підсумковою і переводиться за визначеною шкалою або має можливість підвищити свій рейтинг шляхом складання заліку, але не більше ніж на 25 балів. Підвищення рейтингу здійснюється виключно за бажанням здобувача, шляхом складання усного заліку згідно з переліком питань до заліку.

Залікові питання складаються на основі програми курсу і адекватно відображають зміст усього навчального матеріалу курсу «Психологія впливу». Якщо рівень знань продемонстрованих магістрантом під час складання заліку (у 100 бальному еквіваленті), виявиться нижчим, ніж його попередній рейтинг, підсумкова оцінка за курс виводиться з кількості балів, набраних впродовж семестру. Якщо він за підсумками підсумкового контролю не набрав балів достатніх для виставлення позитивної оцінки (60 балів і більше), він має право перескласти залік, при цьому не враховуються результати складання заліку – підвищення балів здійснюється від рейтингової оцінки за результатами аудиторної роботи та підсумкового контролю.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	--

Питання до заліку:

1. Загальна характеристика феномену «вплив». Галузі дослідження впливу.
2. Історико-культурний аспект впливу.
3. Типологія впливів.
4. Типи впливів: соціальний, соціетальний, релігійний, культурний, екологічний, політичний, науковий, гендерний, економічний, екстрасенсорний, культурний.
5. Ситуації впливу: фізичне, емоційне, природне середовище. Соціальні ситуації впливу.
6. Психологічний вплив у структурі діяльності різних професіоналів.
7. Психологічна сутність поняття «вплив». Підходи науковців до визначення категорії впливу.
8. Суб'єкт та об'єкт психологічного впливу.
9. Психологічний та психічний вплив.
10. Зовнішні та внутрішні психологічні впливи. Самовпливи.
11. Позитивне та негативне значення впливів.
12. Систематизація напрямків дослідження у контексті психології впливу.
13. Основні площини вивчення феномену психологічного впливу: «людина-довкілля», «людина-людина», «Я-система».
14. Основні стратегії психологічного впливу: імперативна, маніпулятивна, розвивальна.
15. Концепція впливу та протистояння впливу О.В. Сидоренко.
16. Варварський та цивілізований вплив.
17. Модель психологічного впливу В.П. Шейнова.
18. Структура психологічного впливу (мета, засоби, результат).
19. Мішені психологічного впливу.
20. Основні характеристики психологічних впливів.
21. Прямі – непрямі впливи.
22. Безпосередні – опосередковані впливи.
23. Усвідомлювані – неусвідомлювані впливи.
24. Навмисні – ненавмисні впливи.
25. Конструктивні – деструктивні впливи.
26. Технології впливу.
27. Класифікація методів впливу.
28. Прийоми впливу.
29. Засоби впливу.
30. Проблема професійної специфічності психологічного впливу.
31. Загальна характеристика інтрасуб'єктних видів психологічного впливу.
32. Класифікація видів впливу та протистояння впливу (за О.В. Сидоренко).
33. Системна модель соціально-психологічних механізмів впливу В.О. Татенка.
34. Механізми цивілізованого психологічного впливу: переконання, самопросування.
35. Маніпуляція як перехідний вид впливу. Етичний аспект маніпулятивного впливу.
36. Механізми варварського впливу: санкціонування, напад.
37. Суперечливі види впливу. Навіювання, психологічне зараження, прохання, наслідування, ігнорування, формування прихильності.
38. Загальна характеристика інтрасуб'єктних видів психологічного впливу.
39. Стан свідомості як мішень психологічного впливу.
40. Саморефлексія (рефлексивний самовплив): особливості процесу, способи, техніки.
41. Психічні стани як мішень психологічного впливу.
42. Саморегуляція психічних станів.
43. Самонавіювання: особливості, способи, техніки. Розрядка психічної напруги.
44. Самонеприйняття себе. Механізми впливу на створення позитивного «Я-образу»: самоактуалізація, самоприйняття, самореалізація.
45. Самопрезентація як механізм впливу.

46. Самопереконання (самогенеруюче переконання)
47. Особистісний, міжособистісний вплив. Особистісний вплив та лідерство.
48. Комунікативно-особистісний потенціал впливу.
49. Типи особистісного впливу: соціальний інтелект, особистий магнетизм, фрустраційний вплив, партнерство на основі емпатії, маніпулятивна адаптивність, відповідальність і компетентність, тактика «авторитарна доброзичливість».
50. Методи психологічного впливу на особистість: психологічна атака, психологічне програмування, психологічний тиск.
51. Сугестивний вплив. Особливості, ознаки, техніки.
52. Психологічний вплив та психологічна безпека.
53. Критерії порушення психологічної безпеки..
54. Поняття та алгоритм цивілізованого протистояння впливу.
55. Техніки протистояння впливу: моніторинг емоцій, психологічне самбо, інформаційний діалог.
56. Техніки протистояння впливу: конструктивна критика, цивілізована конфронтація.
57. Додаткові засоби протистояння впливу: енергетична мобілізація, творчість, відмова, ухилення.
58. Особливості психотерапевтичного впливу.
59. Конструктивне використання психології впливу та самовпливу.

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших здобувачів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань магістрантів (студентів, слухачів).

Рекомендована література:

Базова

1. Душкіна М.Р. Психологія впливу. СПб.: Пітер, 2004. 224с.
2. Сидоренко Е.В. Тренінг впливу і протистояння впливу. СПб.: Речь, 2004. 256с.
3. Тернер Дж., Соціальне впливу. – СПб.: Пітер, 2003. 256 с.
4. Татенко В. Психологія впливу в контексті внутрішнього і зовнішнього. *Психологічні перспективи*. Випуск 3, 2003. С. 57–66.
5. Татенко В. О. Психологія впливу: суб'єктна парадигма. Наукові студії із соціальної та політичної психології: Зб. Вип. 3 (6). К.: Видавництво «Сталь», 2000. С. 3–18.
6. Татенко В.О. Соціальна психологія впливу: Монографія. К.: Міленіум, 2008. 216 с.
7. Шейнов В.П. Психологическое влияние. Минск: Харвест, 2007. 800с.

Додаткова

1. Васютинський В. Інтеракційна психологія влади. К., 2005. 492 с.
2. Гуменюк О. Концепції психологічного впливу в сучасній психології. *Психологія і суспільство*. 2003. Випуск № 1 (11). С. 34–90.
3. Кара-Мурза С.Г. Маніпуляція свідомістю. Навчальний посібник. Видання друге. К.: Оріони, 2006. 528 с.
4. Москаленко В. В. Соціальна психологія: Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 624 с.
5. Мотивация и деятельность / Х. Хекгаузен. 2-е изд. СПб.: Питер; М.: Смысл, 2003. 860 с., С. 575–613.
6. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Посібник. К.: Академвидав, 2003. 448 с.
7. Побокін М. Маніпулятивний вплив в системі політичних технологій. Людина і політика 2004 № 3, С. 63-73.

8. Татенко В. О. Соціально-психологічні механізми впливу: від аналізу до синтезу. Соціально-психологічний вимір демократичних перетворень в Україні / За ред. Максименка С. Д., Циби В. Т., Шайгородського Ю. Ж. та ін. К.: Український центр політичного менеджменту, 2003 – 512 с. С. 52–60.
9. Чалдини Р., Керник Д., Нейберг С. Социальная психология. Пойми себя, чтобы понять других. СПб.: пройм-ЕВРОЗНАК, 2002. 336 с.
10. Шейнов В.П. Искусство управлять людьми / В.П. Шейнов. Минск: Харвест, 2008. 512 с.
11. Эдмюллер А. Техники манипуляции: Распознавание и противодействие. Андреас Едмюллер, Томас Вильгельм. М.: Омега-Л., 2008. 131с.
12. Ходж сон Дж. Ефективне ведення переговорів / Пер. з англ. за ред. канд. філол. наук Л.І. Байдари. Дніпропетровськ: Баланс Клуб, 2002. 252 с.

Інформаційні ресурси

1. Баришполець О. Чинники впливу засобів масової інформації на аудиторію // Соціальна психологія. – 2006. – № 6 // www.politik.org.ua
2. Пелехатий О. Соціально-психологічні особливості маніпулятивної взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу // Соціальна психологія. – 2005. – № 6. // www.politik.org.ua
3. Тренінг Романа Кушніра «Психологія впливу або як подавати інформацію так, щоб Вам не могли відмовити» <https://www.youtube.com/watch?v=mRUccrIgz8>
4. <http://www.bookclub.ua/catalog/books/psychology/?msg=404&goodid=34796>
5. Череповська Н. Психологічний захист від маніпулятивного впливу реклами // Соціальна психологія. – 2007. – Спецвипуск, вересень // www.politik.org.ua